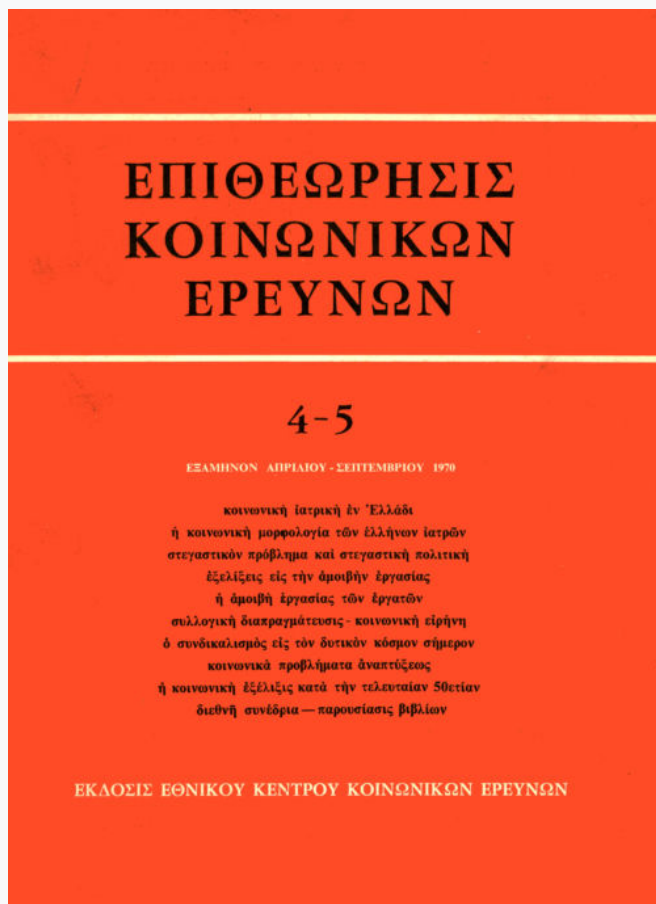

The Greek Review of Social Research

Vol 4 (1970)

4-5

Προβλήματα της συγχρόνου κοινωνίας

Thorkil Kristensen

doi: [10.12681/grsr.512](https://doi.org/10.12681/grsr.512)

Copyright © 1970, Thorkil Kristensen

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Kristensen, T. (1970). Προβλήματα της συγχρόνου κοινωνίας. *The Greek Review of Social Research*, 4, 265–266. <https://doi.org/10.12681/grsr.512>

προβλήματα της συγχρόνου κοινωνίας

υπό Thorkil Kristensen

τ. Γενικού Γραμματέως του ΟΟΣΑ

(L'Observateur de l'OCDE,
τεύχος 39, 1969)

Κατά το διαρρέσαν έτος, σημαντικός αριθμός ξέπαιρητικών γεγονότων έδημιούργησαν οικονομικά προβλήματα εις τας χώρας-μέλη του ΟΟΣΑ.

Αί νομισματικά διασγέρειαι αί όποια έσημειώθησαν διαδοχικώς εις σειράν χωρών ειχον επίπτωσιν επί των διεθνών πληρωμών και έθεσαν υπό εύρειαν συζήτησιν τους ύφιστάμενους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς.

Αί άπεργίαι αί όποια προσέβαλον σημαντικούς τομεις της οικονομίας άρκετών χωρών διετάραξαν την οικονομικήν ισορροπία και επέφεραν ένιοτε πληθωριστικές αύξήσεις μισθών.

Είς την άγοράν άγροτικών προϊόντων παρατηρείται έμφάνισις άσταθείας, ή σοβαρότης της όποιας επιβάλλει άμέσους και συνδεδιασμένους ένεργειαις. Το πρόβλημα έπίσης της πλεοναζούσης ικανότητος παραγωγής κατέστη άνησυχητικό διά σειράν κλάδων της βιομηχανίας.

Άκόμη και ή κρίσις της άνωτάτης έκπαίδεύσεως, ή όποια έξεσπασεν εις ώρισμέναις χώραις, άποτελεί μέχρις ένός σημείου οικονομικόν πρόβλημα, δεδομένου ότι συνδέεται στενώς πρός την διόγκωσιν του αριθμού των σπουδαστών, ή όποια είναι ταχύτερα της αύξήσεως των δυνατοτήτων άπορροφήσεως του έκπαιδευτικού συστήματος.

Υπ' αυτάς τας συνθήκας, οί σπουδασταί και οί έργάται (έκ λόγων, έν τούτοις, μερικώς διαφόρων) ήγειραν, εις άρκετάς χώρας, άπαιτησιν διά μίαν έπέκτασιν της έπιρροής και των εύθύνων εις την λήψην των άποφάσεων, θέτοντες ούτω υπό άμφισβήτησιν ώρισμένα στοιχεία των ύφιστάμενων δομών.

Η συνολική εξέτασις των διαφόρων αυτών γεγονότων, καθώς και ώρισμένων άλλων (ώς είναι αί συζητήσεις αί σχετικαί πρός το τεχνολογικόν χάσμα), δεικνύει ότι έπέστη ό χρόνος διά μίαν γενικώτεραν θεωρήσιν των προβλημάτων της συγχρόνου κοινωνίας, δεδομένου ότι συνεχώς περισσότερο γίνεται φανερόν ότι ή οικονομική σκέψις, ως την αντίλαμβανόμεθα κατά παράδοσιν, πρέπει να συνδυασθή με κριτήρια τεχνικής, κοινωνικής, ψυχολογικής και πολιτικής φύσεως.

Επ' αυτού δεν ύπάρχει τίποτε το έκπληκτικόν, εάν ληφθή ύπ' όψιν ή θεματική οικονομική και κοινωνική εξέλιξις την όποιαν έγνωρίσαν αί κοινωνία της Δύσεως μετά τον δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον. Δέν είναι όμως εύκολον να σχηματισομεν λιαν σαφή εικόνα μιάς διαρκώς μεταβλλομένης καταστάσεως. Διά τούτο μία σύντομος έκθεσις ταύτης δέν είναι δυνατόν παρά να περιορισθή εις την σκιαγράφησιν ώρισμένων ένδείξεων προσωρινού χαρακτήρος.

Αί μεταβολαί αί όποια πραγματοποιούνται σήμερα εις την γεωργίαν, την βιομηχανίαν και εις άλλους τομεις άποτελούν άναπόσπαστον τμήμα μιάς βαθύτατης μεταμορφώσεως των συγχρόνων κοι-

νωνιών. Πρέπει λοιπόν να άποφύγομεν την μεμονωμένην άντιμετώπισιν και μελέτην των.

Βασικός παράγων της μεταμορφώσεως αυτής είναι ή επαναστατική άνάπτυξις της έπιστήμης και της τεχνολογίας, ή όποια είναι συνέπεια μιάς συνεχούς και συστηματικής προσπάθειαις διά την άξιοποίησιν της συνεχώς διευρυνομένης γνώσεως περί της φύσεως, με σκοπόν την αύξησιν της παραγωγικότητος εις όλους τους οικονομικούς τομεις.

Η τεχνολογική επανάστασις ήνοιξε την όδον πρός μίαν ταχεία οικονομικήν πρόοδον, ή όποια έξ άλλου ήνωθή εκ της έφαρμογής οικονομικής πολιτικής τεινούσης έσκεμμένως εις την διατήρησιν της άπασχόλησεως εις ύψηλην στάθμην. Όσον έπιτυχώς και άν ύπάρξεν ή εξέλιξις αυτή, δέν άπεφεύξη ή έξ αυτής έμφάνισις προβλημάτων. Δέν είναι έκπληκτικόν ότι ή άνάπτυξις ύπήρξε περισσότερο ταχεία εις ώρισμέναις χώραις έναντι άλλων χωρών, αυτό δε το γεγονός άποτελεί, έν μέρει τουλάχιστον, την πηγήν των σχετικών πρός το τεχνολογικόν χάσμα συζητήσεων.

Άλλο βασικώτερον γεγονός είναι ότι αί γενόμεναι προσπάθειαι διά την αύξησιν της καταναλώσεως και των επενδύσεων, προκειμένου να έπωφεληθώμεν εκ των εξελίξεων της συγχρόνου τεχνικής, ώδήγησαν εις το έξής παράδοξον: παρά την μεγαλυτέραν συμμετοχήν της άποταμιεύσεως εις τα αυξανόμενα εισοδήματα, έγινεν αισθητή κάμωσις έλλειψις κεφαλαίων, ή όποια προέκλειπεν άνώψισιν των έπιτοκίων και έπέδρασε δυσμενώς επί του όγκου των καταεθνομένων πρός τας υπό άνάπτυξιν χώρας κεφαλαίων, όσον και επί της χρηματοδοτήσεως ώρισμένων δραστηριοτήτων εκ των πλέον άπαιτητών διά τας συγχρόνους κοινωνίας.

Η άνάπτυξις ύπήρξε άκόμη ταχύτερα εις τας διεθνεις συναλλαγάς, ως είναι αί έμπορικαί ανταλλαγαι, ό τουρισμός, αί μεταφοραί, ή κίνησις κεφαλαίων, κτλ., από ό,τι εις την παραγωγήν καθ' έαυτήν, κατά τρόπον ώστε ή άλληλεξάρτησις των διαφόρων έθνικών οικονομιών να έντειναι ταχέως. Αυτός είναι ό λόγος διά τον όποιον άκόμη και άσημαντοί διαφοραί παρατηρούμεναι από χώρας εις χώραν, εις τό ποσόντων πληθωρισμόν ή άλλους κρίσιμους παράγοντας, δημιουργούν σήμερα ταχύτατα σημαντικήν άνισορροπίαν εις τας διεθνεις πληρωμάς. Η συχνά καλυμένη κρίσις του διεθνούς νομισματικού συστήματος άποτελεί λοιπόν περισσότερο συνάπειαν μιάς αξιωματικής άλληλεπιδράσεως μεταξύ των οικονομιών και της οικονομικής πολιτικής των διαφόρων χωρών, συνδεδεασμένης πρός το γεγονός ότι τα λαμβανόμενα μέτρα δέν άποφασίζονται πάντοτε την κατάλληλον στιγμήν ούτε συντονίζονται έπαρκώς.

Η άνοδος των εισοδημάτων έπιφέρει μεταβολήν εις την διάρθρωσιν της καταναλώσεως. Δι' αυτό πλέον ή γεωργία άντι-

προσφεύει εἰς ὅλας τὰς χώρας ἐν ταχέως μειούμενον ποσοστὸν τοῦ ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ προϊόντος. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον μόνον λίαν ἱσχυρὰ μείωσις τοῦ ἐνεργοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ δύναται νὰ ἐξασφαλίῃ εἰς τὴν γεωργίαν ἐν ἱκανοποιητικῶν ἐπιπέδων παραγωγῆς κατὰ κεφαλὴν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τῶν ἄλλων τομέων τῆς οἰκονομίας. Ἐν τούτοις, αἱ περισσότεραι χώραι, εἰς μίαν ματαίαν προσπάθειαν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιβιώσεως ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ μικρῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων, διετήρησαν ὑψηλὰ ἀγροτικὰ τιμὰς, τοῦτο δὲ ὤδηγησεν εἰς τὴν γνωστὴν ἑλλειψιν ἰσορροπίας τῆς ἀγορῆς.

Εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἐπίσης, ἡ δομὴ μεταμορφώθη. Τὸ μέσον μέγεθος τῶν ἐπιχειρήσεων ἐξακολουθεῖ νὰ αὐξάνη, διότι, ὡς συμβαίνει καὶ εἰς τὴν γεωργίαν, ἀποτελεῖ συχνὰ ὄρον ἀπαραίτητον διὰ τὴν πλήρη χρησιμοποίησιν τῆς συγχρόνου τεχνικῆς. Αἱ πολὺ μεγάλας ἐπιχειρήσεις ἐπενδύουν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἀποβαίνουν οὕτω *πολυεθνικαί*· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, γίνονται φορεῖς μεταδόσεως τεχνολογικῶν γνώσεων, ἀλλὰ ἀποτελοῦν συγχρόνως ἕνα νέον παράγοντα ἀλληλεξαρτήσεως μεταξὺ τῶν χωρῶν, τὸν ὁποῖον αἱ ἐπιπτώσεις κατανοῦν αἰσθητὰ τὸσον ἐπὶ τὸν ἐμπορικὸν ἀνταλλάξιμον ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς κινήσεως κεφαλαίων.

Ὅπως καὶ εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομεῖα, πλείστα μικραὶ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις, ἀνίκουν νὰ χρησιμοποιήσων τὰς νεωτάτας τεχνικὰς, ἐπιζητοῦν βοήθειαν καὶ προστασίαν διὰ τὴν ἐπιβίωσιν. Ἐάν συμβῆ νὰ τὰς ἀποκηρύξων—καθ' ὃν χρόνον, ἐξ ἄλλου, αἱ σύγχρονοι ἐπιχειρήσεις τῶν ὁποίων τὸ κόστος παραγωγῆς εἶναι χαμηλὸν ἐξακολουθοῦν νὰ ἀναπτύσσωνται—ἐμφανίζονται πλεόνασμα ἱκανότητος παραγωγῆς καὶ δημιουργεῖται θέμα περιορισμοῦ τῆς ἐλευθερίας τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν.

Εἰς τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, ὁ ρόλος τῆς *διοικήσεως* εἶναι ἀπορροστικός. Οἱ διοικούντες ταῦτα καὶ τὰ ἀνώτερα στελεχῆ τῶν ἀντικειμένων προοδευτικῶς τοὺς κατόχους τοῦ κεφαλαίου, ὡς κυριαρχοῦντος στοιχείου τῆς βιομηχανίας. Ἡ ἐξέλιξις αὐτῆ δὲν εἶχε ὡς μοναδικὸν ἀποτέλεσμα τὴν ὑπογράμμισιν τῆς σημασίας ἢ ὁποῖα περιβάλλει τὴν τέχνην ἢ τὴν τεχνικὴν τῆς διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλὰ ἐξηγεῖ ἐπίσης τὴν αὐξανομένην σημασίαν τῶν ὁπίων ἀποκτοῦν αἱ *σχέσεις μεταξὺ τῆς διοικήσεως καὶ τῶν ἐργαζομένων* ἐνὸς τῆς ἐπιχειρήσεως. Αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἐργαζομένων δι' ἕνα διάλογον, διὰ τὸ δικαίωμα νὰ πληροφοροῦνται καὶ διὰ μίαν *συμμετοχὴν* εἰς τὴν λήψιν τῶν ἀποφάσεων ἀποτελοῦν, ἐν μέρει τούτῳ, στυπνείαν τοῦ αὐξανομένου ρόλου τῶν διοικούντων τὰς ἐπιχειρήσεις.

Ἐπακόλουθον τῆς μείωσεως τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν γεωργίαν εἶναι ἡ τα-

χεῖα *ἀστικοποιήσεως*, μὲ ὅλα τὰ τιθέμενα ὑπ' αὐτῆς προβλήματα σχετικῶς πρὸς τὴν ρύπανσιν τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῶν ὑδάτων, τὴν ἑλλειψιν κατοικιῶν καὶ τὴν δυσχέρειαν εἰς τὰς μεταφορὰς, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Τὸ *περιβάλλον* τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καθήντησε σοβαρὸν πρόβλημα, τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ ἕνα ἐκ τῶν λόγων τῶν καθιστῶντων ἀπαραίτητους τὰς μεγάλου ὕψους ἐπενδύσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν πλεονεκτημάτων τῆς συγχρόνου τεχνικῆς, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ διὰ τὴν *ἀπάντησιν τῶν μειονεκτημάτων* τῆς.

Μία ἐκ τῶν ἀντιρήσεων διὰ τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν εἶναι ἡ βαθμιαία πληθυσμιακὴ ἀπομύνησις ἀρκετῶν *ἀγροτικῶν ζωνῶν*, ἡ ὁποία θέτει λεπτὰ προβλήματα εἰς τὴν περιφερειακὴν ἀνάπτυξιν. Εἶναι ἐπιπεπλῶν ἄραγε νὰ ἐπιχειρηθῆ μὲ μεγάλας θυσίας ἡ ἀναζωογόνησις μιᾶς παρακμαζούσης ζώνης;

Διὰ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς τὴν δόξαν περίπλοκον σύγχρονον κοινωνίαν, εἰς οἰονδήποτε ἐπίπεδον, ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ ἐργαζομένου μέχρι τῆς ὑψηλῆς ἱσταμένης διευθύνσεως καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην γνώσεως. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ *ἐκπαίδευσις* ἀναπτύσσεται ταχύτερον τοῦ πλείστον τῶν ἄλλων τομέων. Αἱ ἐμφανιθεῖσαι εἰς τὴν ἀνωτάτην παιδείαν δυσχέρεια ὀφείλουται εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ τομέου αὐτοῦ, ἀντιθέτως πρὸς ὅ, τι συμβαίνει μὲ τὴν γεωργίαν καὶ μὲ μερικὸν κλάδου τῆς βιομηχανίας, αἱ προσφερόμεναι δυνατότητες ἐκπαίδευσως δυσκόλως δύναται νὰ παρακολουθήσων τὴν ταχείαν διόγκωσιν τῆς ζητήσεως.

Δὲν εἶναι δὲ μόνον τὰ ἐργοστάσια καὶ αἱ ἀγροτικὰ ἐκμεταλλεύσεις, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ὀφείλει συχνὰ νὰ ὑποστῇ μίαν δυσχερῆ διαδικασίαν προσαρμογῆς προκειμένου νὰ εὐρῆ τὴν θέσιν του ἐντὸς τῆς συγχρόνου κοινωνίας. Καὶ αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον μία καλῶς μελετημένη πολιτικὴ ἀγορῆς τοῦ ἀνθρώπου παρουσιάζει μίαν τὸσον πρωταρχικὴν σημασίαν διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῶν προηγμένων οἰκονομικῶν συστημάτων.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν *οἰκονομικὴν πολιτικήν*, θεωροῦμεν ἐν τῇ στενωτέρᾳ ἐνοίᾳ τῆς, αἱ συνεχεῖς μεταβολαὶ καταστάσεων ἐπιβάλλουν ὅσπερ ἡ εφαρμοζομένη εἰς τὴν ρύθμισιν τῆς ζητήσεως, κτλ. πολιτικὴ νὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ μεγάλην εὐκαμψίαν. Ὅμως, συμβαίνει συχνὰ δυσχέρεια πολιτικῆς φύσεως νὰ ἐμποδίζων τὴν ἔγκρισιν λήψιν ἀποτελεσματικῶν μέτρων. Ἐπίσης, ὅταν τὸ εἰσοδηματικὸν ἐπίπεδον εἶναι ὑψηλὸν καὶ ἡ χρηματοδοτικὴ κατάστασις τῶν ἐπιχειρήσεων σταθερὰ, τὰ δημοσιονομικὰ καὶ νομισματικὰ μέτρα δὲν ἀποφέρουν ἐνίοτε τὸ ἀποτελέσμα τῶν παρὰ μὲ καθυστέρησιν.

Οὕτω, ἐάν διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἢ δι' ἄλλου λόγου ἡ κατάστασις μίας χώρας δὲν εὐρισκται εἰς ἰσορροπίαν ἐναντι τῶν ἄλλων χωρῶν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταβληθῇ ἡ ἰσοτήμια τῶν συναλλάγματων ἀνεῦ δυσχερῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἴσως διεθνῶν διαπραγματεύσεων.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι, ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὸ βασικὸν πρόβλημα συνίσταται εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῶν μέσων ἐκείνων διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐξασφαλιζέται λίαν ἐγκαιρῶς ὁ κατάλληλος προσανατολισμὸς εἰς τὴν οἰκονομικὴν πολιτικήν, καὶ θὰ καθίσταται ἐφικτὴ ἡ υπερπήδησις τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἑλλείψεως ἰσορροπίας. Ὅσον περισσότερον καθυστεροῦμεν τὴν ἀνάληψιν δράσεως, τὸσον καθίσταται δυσχερῆστερα ἡ λήψις μέτρων ἐπαρκῶς ρωμάτων.

Αἱ ἀφορδαὶ εἰς τὴν πολιτικὴν *εἰσδημάτων* δυσχέρεια, ἐξ ἴσου πρὸς τὰς ἀπέργιας, αἱ ὁποῖαι ἐπιπράξουν ἐνίοτε ἐπικινδύνους τοὺς βασικοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας, πρέπει νὰ ἐξετασθοῦν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς συγχρόνους σχέσεις μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ μισθωτῶν. Διότι, ἡ βελτίωσις τῶν σχέσεων αὐτῶν δύναται νὰ ἔχη σαφῆ ἐπιπτώσιν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας.

Ἡ *ἑλλειψις κεφαλαίων* (ἐκ τοῦ ὅτι ἡ συνολικὴ ζήτησις τείνει νὰ καταστῇ ὑπέρμετρος) δὲν εἶναι μόνον ἐπιζήμιος διὰ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἰσοζύγιον τῶν χωρῶν μελῶν τῆς ΟΟΣΑ, ὡς προκαλοῦσα ἐνίοτε ἀνταγωνιστικὴν ὕψωση τῶν ἐπιτοκίων εἰς τὰς διαφορῶς χώρας—ἀποτελεῖ ἐπίσης τὸν κύριον λόγον διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ροπὴ τῆς βοήθειας καὶ τῶν ἰδιωτικῶν κεφαλαίων πρὸς τὰς *ἐνισχυομένας εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀναπτύξεως* χώρας ὑπῆρξεν ἀπογοητευτικὴ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Εἰς τὸν σημαντικώτερον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τῆς *ρυθμίσεως τῆς ζητήσεως* (εἰς τὰς χώρας τῆς ΟΟΣΑ) πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἱκανοποιητικὴ ἀπελευθέρωσις πόρων διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ἐκπαίδευσως, καθὼς καὶ διὰ τὴν καταστῆθ ἑπιθυμητὴν, κατὰ τρόπον περισσώτερον ἱκανοποιητικόν, ἡ συμβολὴ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πτωχῶν χωρῶν, χωρὶς αἰφνιδίους καὶ ἀσυντονιστοὺς περιορισμοὺς τῆς κινήσεως τῶν ἐθνικῶν καὶ διεθνῶν κεφαλαίων. Εἰς ὅσας χώρας μελὴ τῆς ΟΟΣΑ ὑπάρχουν θύλακοὶ ἀνεργίας, συνίσταται ἡ θεραπεία τῶν διὰ μέτρον προσαρμογῆς κατ' ἐπιλογὴν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως.

Ἡ ρύθμισις τῆς ζητήσεως ἔχει ἐπίσης ὡς σκοπὸν τὴν ἀποτρέψιν τὴν υἰοθέτησιν περιοριστικῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα θὰ παρεμποδίζων τὰς ἐμπορικὰς ἀνταλλαγὰς καὶ λοιπὰς συναλλαγὰς μεταξὺ τῶν χωρῶν μελῶν τῶν Ὅργανισμῶν Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως, καθὼς καὶ τὰς εἰσαγωγὰς ἐκ τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν.

(Μετ. Α. Α.)